

Otázka: Vztahy USA a Číny

Předmět: Zeměpis

Přidal(a): Tereza666

Úvod

V mé seminární práci bych se ráda zabývala problematikou USA a Číny. Jsou to jedny z nejvlivnějších států světa a proto spory mezi nimi mohou vést k velkým celosvětovým problémům. Hlavy těchto států jsou jedni z nejdůležitějších lidí na světě. V celosvětovém zájmu je, aby tyto země spolu vycházely. Nemohou se stát důvěrnými přáteli, ale neexistuje žádná studená válka – zájmy Číny a USA jsou natolik provázané, proto je pro ně velmi výhodné aby spolu vycházely. USA má hlavní vliv v oblastí Blízkého Východu (ropné státy) naopak Čína dováží ropu z Kazachstánu, Venezuely, Súdánu (to vše jsou státy, které jsou proti USA). V mé práci bych ráda nejdříve rozebrala každý stát zvlášť a poté se zaměřila na jejich vzájemné střety.

Spojené státy Americké

Spojené státy americké se rozkládají takřka na 40% plochy Severní Ameriky. Na severu sousedí s Kanadou a s Mexikem na jihu. Na východě jsou obtékány Atlantským oceánem, na jihu Mexickým zálivem a na západě Tichým oceánem. Z celkového počtu 50 států se v hlavní části nachází 48. Dalšími dvěma státy jsou Aljaška, která je západní výběžek Severní Ameriky a skupina Havajských ostrovů ve střední části Tichého oceánu.

USA je třetí největší zemí světa, pokud se orientujeme dle rozlohy. Pokud se orientujeme dle počtu obyvatel, předbehne USA Čína a Indie. Prvenství má USA v politickém a kulturním vlivu. Za toto prvenství, které proběhlo hlavně v 20. století, vděčí velkému přírodnímu bohatství, dlouhé tradici demokratické společnosti, pestrému národnostnímu složení a silné národní

identitě. Životní úroveň obyvatel v USA patří k nejvyšším na světě a smysl Američanů pro individuální svobodu a podnikavost je všeobecně považován za obdivuhodný. Rozdíly v příjmech a sociální situaci jsou však obrovské. Samozřejmě že i USA má vážné sociální i ekonomické problémy.

Nespochybně se může Amerika charakterizovat organizovaným zločinem, politickou korupcí a plýtvání přírodními zdroji. V lepším světle se USA může prezentovat dovednostmi a uměním, které se projevily např. přistáním na Měsíci, úspěchy v oblasti medicíny a výpočetní techniky, Hollywoodem nebo Mickey Mousem.

Základem hospodářství je průmyslová výroba, která využívá intenzivně nejnovějších poznatků vědy, ale rozhodující roli již dlouho hrají obchod a služby. Relativní hospodářský úpadek průmyslového severu je kompenzován narůstajícím rozvojem jihu a jihozápadu. Na USA připadá necelých 15 % světového obrátu zahraničního obchodu, ale dovoz dlouhodobě převyšuje stále méně konkurenceschopný vývoz. V současné době dochází k zesílené orientaci zejména na Japonsko, Jižní Koreu a Tchaj-wan, perspektivně i Čínu. Právě Japonsko se stalo nejdůležitějším partnerem, které předstihlo Kanadu i jako dovozce amerického zboží. USA mají obrovské nerostné bohatství, ale ani tyto zdroje nemohou uspokojit veškerou poptávku po energii, surovinách a zboží, ke které vedle již zmiňované rozsáhlé průmyslové výroby přispívá i velkorysá, ale také riskantní zahraniční politika. Výsledkem je, i přes stálý hospodářský růst USA, vzrůstající deficit státního rozpočtu.

Systém vlády USA vychází z myšlenky britské organizace 18. století. Cílem autorů první ústavy bylo zachovat a rozvést všechny demokratické prvky a odstranit ty, které bránily svobodnému rozvoji společnosti. Od britské myšlenky se odlišuje tím, že se jedná o federativní systém = o zastupitelskou demokracii. V čele států stojí prezident, který plní podobnou roli jako premiér ve většině evropských států. Jednotlivé státy mají vlastní vládu, ale musí se v zásadních otázkách a zahraniční politice podřídit federální vládě ve Washingtonu. Federální vláda se skládá ze tří složek. První je zákonodárná – tvoří ji kongres, který určuje federální zákony, vyhlášující války, schvalující mezinárodní dohody a federální rozpočet. Druhou složka je výkonná – sem patří prezident, se schválením senátu jmenující vládu a další úředníky. Třetí složkou je soudnictví – tvoří ji nejvyšší soud a níže postavené federální soudy jmenované prezidentem.

Čína

Čína je největším východoasijským státem, i když velká část jejího území sahá i do centra Asie. Je třetí největší země po Sovětském svazu a zhruba stejně veliké Kanadě. Ale dle počtu svých

obyvatel daleko předčí ostatní země. V roce 1981 byl vyhlášen protipopulační program plánované rodiny a byl určen cíl 1 dítě v rodině. Došlo ke snížení přirozeného přírůstku obyvatel. Rozlohou je velká skoro jako Evropa, má však mnohem více lidí.

Čína má bohaté přírodní podmínky a značné nerostné bohatství, což obsahuje zásoby černého uhlí (1/5 světových zásob), ropy, zemního plynu, železných rud. V průmyslu se objevuje hlavně odvětví těžkého průmyslu. Zemědělství má hojnou tradici, pěstuje se hlavně rýže, pšenice, bavlna, juta, tabák.

Čína je od starověku světovou mocností. Díky dlouhé historii trvající již od 3. tisíciletí př.Kr. je Čína plná architektonických památek. Území pod vedením jednotlivých panovnických dynastií vzkvétalo, sjednocovalo se a opět rozpojovalo. Staré Číně také vděčíme za mnohé vynálezy jako je inkoust, střelný prach či porcelán. Bez zajímavosti není ani čínské obrázkové písmo sestávající podle odhadů až z 80 000 znaků. Běžně se jich ale používá jen 5-6 000. Písmo sjednocuje mnohá čínská nářečí, která sice slova jinak vyslovují ale jejich zápis je však v celé Číně stejný.

Čína je mnohem vyspělejší než sousední Indie. Ve světovém hospodářství je postavení Číny v některých odvětvích bezkonkurenční, v jiných periferní. Čína se řadí mezi rozvojové země světa.

Čína se nikdy nestala kolonií, i když to pro ni znamenalo stáhnout se do naprosté izolace k okolnímu světu. I přes stálé nedodržování lidských práv, patří současná Čína díky své ekonomické síle k světovým velmocím. V současné době je nejrychleji se rozvíjející ekonomikou. Ačkoli je v Číně u moci již od 20. století komunistická strana, může se v některých oblastech při východním pobřeží svobodně podnikat, míří sem investice z mnoha koutů světa a také se sem přesouvají výrobní a montovny z celého světa. To vše díky velmi málo placené pracovní síle a téměř žádným ekologickým omezením.

Čínská lidová republika je republika s hlavní rolí komunistické strany v čele s prezidentem. V roce 1949 zavládl v Číně komunismus a nastaly mnohé převraty. Politika kolísala vůči národnostem mezi tolerancí a myšlenkami vnutit hanské standardy. Životní úroveň většiny obyvatel vzrostla. Rodinný život se značně změnil. Dříve žilo v jedné domácnosti několik generací, dnes je počet členů v rodině mnohem menší. Také se změnil náboženské zvyky, komunisté se začali snažit náboženskou víru potírat. Nyní je vláda snášenlivější a lidé mohou znovu volně vyznávat svou víru. Metodou „cukru a biče“ se tak čínské vládě celkem úspěšně daří předcházet větším etnickým konfliktům. Politika zahájená počátkem 80. let, která si kladla za cíl rodinu s jediným dítětem, by měla zastavit přírůstek obyvatelstva. Protože podle konfucianismu (směr náboženství) jsou ženy považovány za méněcenné, ovlivnila tato politika i vysokou míru potratů ženských plodů. Demografové počítají se situací, že asi 70 mil. mužů nenajde v roce 200 žádnou partnerku.

Americko-čínské vztahy v 20. století

Američany odjakživa udivovala Čína, již z počátku století jsou známy úzké vztahy zejména na obchodní úrovni. Základy spojeneckých svazků byly založeny Hayovou doktrínou, v níž Spojené státy vyhlásily politiku otevřených dveří v Číně. Za druhé světové války byla Čína chápána jako první oběť japonské agrese a byla oficiálně jedním z hlavních členů protihitlerovské koalice (společně s USA, Francií, Sovětským svazem a Velkou Británií), což jí vyneslo stálé křeslo v Radě bezpečnosti OSN.

Vzhledem k vypuknutí korejské války se režim na Tchaj-wanu stal vítaným spojencem USA v oblasti jako důležitý bod zadržování rozšiřování komunismu. Od roku 1950 je tak Tchaj-wan, k velké nevoli Čínské lidové republiky, považován celosvětově za právoplatnou vládu celé Číny a ještě je zásobován americkými zbraněmi.

Tento stav se začal měnit na konci 60. let, kdy Spojené státy navenek čelily ohromné krizi své moci, způsobené prohrou ve Vietnamu. V rámci snah amerického prezidenta došlo k propojení vztahů mezi ČLR a USA.

Americko-čínské spojení je zejména v poslední době v souvislosti se současnou hospodářskou krizí často zviditelňované. Pro Čínu jsou důležité vztahy se všemi zeměmi na světě, nejvýznamnější jsou však se Spojenými státy americkými. Lze to říci i tak, že žádný problém, jemuž Čína čelí, pro ni ve skutečnosti není natolik závažný, neuvádí-li ho do hry USA. Spojené státy jsou hlavním spojencem a zároveň i soupeřem čínské zahraniční politiky, ve které se ČLR snaží vliv USA vyvažovat. Spojené státy navíc zůstávají pro Čínu minimálně v Asii největším konkurentem i možnou hrozbou v důsledku trvání řady problémů, z nichž hlavními jsou Tchaj-wan, Tibet a lidská práva.

Dnešní doba však přesto nutí obě země k udržování úzkých vzájemných vztahů, protože společně s Japonskem představují hlavní mocenský trojúhelník Dálného východu a jejich vzájemná souhra je nezbytná při řešení řady ekonomických problémů.

Čínsko-americké obchodní spory

Ačkoliv realita dnešního světa nutí Spojené státy americké a Čínskou lidovou republiku ke spojení, kterého by pouze politicky nemohly dosáhnout. Rozhodně se nejedná o

bezproblémové partnerství, právě naopak.

Krom sporů v hospodářské rovině se mezi oběma zeměmi nachází široké množství problémů, jaké už byly zmíněny (otázka Tibetu, plavby v Jihočínském moři či dodržování lidských práv obecně).

Poněkud důležitým problémem ve vzájemných obchodních vztazích je postavení Tchaj-wanu. Vláda v Pekingu pohlíží velice nepřátelsky na jakékoliv kontakty okolí s Tchaj-wanem. Prodej moderních zbraní na Tchaj-wan Američany je velmi konfliktním tématem vzájemných vztahů. Stálým problémem je i udržování obchodních vztahů mezi Tchajpejí a Washingtonem. Přesto že je Tchaj-wan, stejně jako ČLR, od roku 2001 členem Světové obchodní organizace, je snahou Pekingu zamezit výraznému vlivu Tchaj-wanu ve světové ekonomice. Zároveň vyvíjí tlak vůči ostatním zemím směřující k omezení vztahů s Tchaj-wanem. Otázka Tchaj-wanu je příkladem toho, jak se politický problém vzájemných vztahů přenáší i na pole vztahů ekonomických.

Jüan

Málokterá ekonomická otázka je dnes tak politicky diskutovaná jako právě čínská měna. Všeobecný rozruch se týká jejího vysoce podhodnoceného kurzu, který umožňuje čínským výrobcům vyvážet se zvláštní nespravedlivou výhodou slabé měny, díky níž je jejich zboží v zahraniční levnější. Tato politika nejen pomáhá Číně prodávat, ale zároveň udržuje před krachem slabé a jinak nekonkurenceschopné čínské podniky. Nerovnoměrné světové hospodářství vede k tomu, že se jednotlivé země snaží získat výhodu skrze svých znehodnocených měn, jejich zboží vyjádřené v cizí měně je tak levnější. Slabá měna je tak největší čínskou ekonomickou výhodou i problémem s USA číslo jedna.